

Марина Серета

студентка 2 курсу спеціальності 203 «Садівництво та виноградарство»

Науковий керівник **Мушеник І.М**

к.е.н., доцент кафедри інформаційних технологій,
Подільський державний аграрно-технічний університет,
м. Кам'янець-Подільський

ПОЯВА ЕЛЕКТРОНИХ ВИДАНЬ: ПЕРЕДУМОВИ ТА ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ

Поява «нематеріальних видань» напряду пов'язана з появою глобальної мережі. В ХХ столітті з'явилася перша обчислювальна техніка, що використовувалася для складних підрахунків. З прогресуванням комп'ютерів стало зрозуміло, що у формі цифр можна передати будь-яку інформацію. Це започаткувало новий етап у розвитку технологій. Зміни стали особливо відчутними наприкінці ХХ-го століття, коли комп'ютери та всесвітня мережа стали загальнодоступними. Це привело не тільки до появи мережових ЗМІ, а й до спрощення процесу створення видання.

На початку комп'ютерної ери вигадали багато способів обміну інформації між комп'ютерами. У Радянському Союзі, наприклад, використовували перфокарти на перфострічку. Потім з'явилися магнітні диски та касети, через які розповсюджувалась ціла низка видань (вона мала назву Disk Magazine). Але пересилати такі видання було незручно, тому науковці шукали спосіб обмінюватися інформацією на далеких відстанях. Першу таку мережу створили американські військові, і використовувалася вона тільки у стратегічних цілях. Щоб протистояти нападку Радянського Союзу, вони об'єднали свої комп'ютери у децентралізовану систему, що мала назву ARPANET, але вона могла бути корисною лише у випадку ядерного удару. Згодом доступ до цієї мережі мали і невійськові науковці, а у 1973-му році мережа стала міжнародною. До неї приєднувалися тисячі науковців, студентів тощо. Тоді військові вирішили

від'єднати свою частину мережі, створивши власний протокол, а все інше віддати на громадське користування. 1 січня 1983-го року в загальний вжиток увійшов термін «Інтернет».

З того часу відбувся швидкий розвиток електроніки та інформаційних комп'ютерних технологій, що зумовило появу електронних видань. Всі видавництва перейшли на комп'ютерний набір та верстку видань, що зберігаються в електронній формі в пам'яті комп'ютера. Таке видання, цілком зверстане та вичитане, має назву «електронне». Але для того, щоб електронне видання мало змогу конкурувати з паперовими носіями, воно має бути опубліковано в мережі чи на будь-якому нематеріальному носії. Звісно ж, для перегляду такого видання необхідний пристрій — персональний комп'ютер, DVD-програвач тощо.

Що ж стосується мережевих електронних видань, то тут революційні зміни почалися з винаходом у 1989-му році HTML, видавничі можливості якого були суттєво потужнішими за попередників. Нова технологія давала змогу макетувати текст разом із зображенням, робити посилання на інші тексти безпосередньо з документу, а пошук документів став глобальним. Посилання зв'язали усі електронні ресурси світу в одну велику бібліотеку, робота мережі спростилася до клацання мишкою по гіперпосиланнях, що переносили читача з одного сайту на інший.

Визначення та види.

Електронне видання — електронний документ (сукупність електронних документів), який пройшов редакційно-видавничу підготовку, призначений для поширення у незмінному вигляді.

Проте це визначення лише частково відображає суть об'єкту. Електронним може бути тільки самостійне видання, спеціально підготовлене для існування в електронній формі, виконане у формі, що розкриває його можливості (гіперпо-силання, мультимедіа тощо). Електронне видання — це сукупність графічної, текстової, цифрової, мовної, музичної, відео-, фото- та іншої інформації, а також друкованої документації користувача. Електронне видання

може бути виконане на будь-якому електронному носії — магнітному (магнітна стрічка, магнітний диск і інш.), оптичному (CD-ROM, DVD, CD-R, CD-I, CD+ і ін.), а також опубліковане в електронній комп'ютерній мережі.

Поняття "електронні видання" містить у собі також тексти книг, журналів і газет, розповсюджені в будь-якому текстовому або іншому форматі, наприклад у гіпертекстовому (HTML) або одному з форматів архівації.

Виходячи з визначення, електронні видання бувають:

- текстові (електронні книги);
- мультимедійні (відео, аудіо);
- графічні (малюнки);
- програмні (софт).

Проблема стандартизації електронних видань.

Перше офіційне визначення електронного видання було подано в міжнародному стандарті ISO 9707:1991 Information and documentation — Statistics on the production and distribution of books, newspapers, periodicals and electronic publications. У ньому електронне видання (electronic publication) трактується як документ, доступний для публіки, який оприлюднюється в машиночитаній формі. Він може містити файли даних та програмне забезпечення (прикладні програми); може бути записаним на папері, магнітному, оптичному та інших медіа, призначених для обробки комп'ютером або периферійними пристроями.

Ще з 1981 р. у світі розроблялися стандарти з опису комп'ютерних файлів як джерел інформації. З 1995 р. суспільство запропонувало вживати термін «електронний ресурс». Хоча сам стандарт, який містив означення нового поняття, з'явився тільки через два роки. Згідно з ISBD (International Standard for Book Description) електронним ресурсом назвали таку інформацію, отримати яку можна за допомогою комп'ютера, пристроїв для зчитування — FDD, CD-ROM та іншого периферійного апаратного забезпечення (певно модеми).

В Україні справа з стандартами у цій сфері просувалася дуже повільно. До 2010 про електронні видання можна було дізнатися тільки з ДСТУ 3017-95

"Видання. Основні види. Терміни та визначення" . Цей стандарт в подальшому викликав багато суперечок саме з приводу електронних видань, адже однозначного визначення воно не містило, його можна було трактувати по-різному. Це було дуже незручно, а на законодавчому рівні поняття "електронні видання" взагалі не існувало. У 2010 році був прийнятий стандарт ДСТУ 7157:2010 "Інформація та документація. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості" З нього випливає, що електронним виданням вважається електронний документ, який пройшов редакційно-видавниче опрацювання, має вихідні відомості й призначений для розповсюдження в незмінному вигляді. Але і цей стандарт визвав суперечки навколо "незмінності" електронного видання, адже не обов'язково такий вид видань має бути незмінним. І наразі у цьому питанні важко дійти згоди.

Що ж стосується законодавчого рівня, тут також справа трохи поліпшилась. Рік назад вийшов Наказ "Про затвердження Положення про електронні освітні ресурси" від 01.10.2012 N 1060 ,що в деякій мірі регламентує електронні видання, призначені для освітніх цілей. Але наразі немає жодного діючого закону, який би у повній мірі регламентував електронні видання у цілому.

У висновку варто зазначити, що багато науковців присвятили свої публікації саме проблемі стандартизації електронних видань. Але усі сходяться на думці, що спочатку необхідно визначити та описати поняття «електронні видання» на законодавчому рівні. Це унормує роботу науковців, полегшить роботу працівників бібліотек тощо. Другим кроком буде легалізація е-медіа та електронних документів, що значно зменшить кількість піратських видань. Останнім, і дуже важливим кроком є встановлення нагляду за дотриманням стандартів.

Список використаних джерел

1. Козловський, А. В. Комп'ютерна техніка та інформаційні технології : навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів: рек. МОНУ / А. В.

Козловський, Ю. М. Паночишин, Б. В. Погріщук. - 2-ге вид., стереотип. 2012. С.124-140.

2. Пушкарь О.І. Інформатика: Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології: Підручник для студентів вищих навчальних закладів/За ред. О.І.Пушкаря. – К.: Видавничий центр „Академія”,2002. С.178-200.